

Milieujaarverslag Tergooi

2015

Tergooi

T 088 753 17 53
Postbus 10016
1201 DA Hilversum
www.tergooi.nl

Contact

Facilitaire Services
Van Riebeeckweg 212
1213 XZ Hilversum
T 088 753 33 68
htreffers@tergooi.nl

COLOFON

Datum

31 augustus 2016

Auteur(s)

Mevrouw Hildy Treffers-
Veldkamp

Afdeling

Stafmedewerker Veiligheid en
Milieu

Versie

4

Status

Definitief

© Tergooi 2014

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag
worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geauto-
matiseerd gegevensbestand,
of openbaar gemaakt, in eigen
vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch,
door fotokopieën, opnemen of
enige andere manier, zonder
voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

Inhoud

1	Voorwoord en Samenvatting	3
2	Inleiding	4
2.1	Missie en kernwaarden	4
3	Duurzaamheid	5
3.1	Duurzaamheid 2015	5
4	Milieu	6
4.1	Energiecijfers	6
4.2	Afvalcijfers 2015	7
4.3	Emissies	7
4.4	Vervoer	7
4.5	Inspecties	7
5	Veiligheid / Gevaarlijke Stoffen	8
5.1	Veiligheidsadviseur	8
5.2	Gevaarlijke stoffen	8
5.3	Beveiligingsplan	8
5.4	Incidenten	8
5.5	Scholing en training	9
6	Benchmark Milieu	9
6.1	Interne Benchmark:	9
6.2	Externe benchmark	9
7	(Milieu)Programma	10
7.1	Terugblik op punten uit Milieuprogramma 2015	10
7.2	Plan voor 2016 en verder	10
8	Bijlagen	12
8.1	Afvalcijfers:	12
8.1.1	Hilversum	12
8.1.2	Blaricum	12
8.1.3	Tergooi	12
8.2	Energiecijfers	13
8.2.1	Hilversum	13
8.2.2	Blaricum	16
8.2.3	Tergooi	19
8.3	Vervoer	23
8.4	Benchmark milieubarometer 2016	24

1 Voorwoord en Samenvatting

Voor u ligt het Milieujaarverslag van Tergooi, dat tevens gebruikt kan worden als jaarverslag ADR(vervoer gevaarlijke stoffen). Dit omdat vanuit dat verslag veel elementen terug zouden komen die ook in dit verslag staan. In dit verslag leggen wij verantwoording af over het gevoerde milieubeleid, en komt de focus meer op duurzaamheid te liggen.

Dit verslag is goedgekeurd door de Raad van Bestuur.

Ik wens u bij het lezen veel plezier.

Hildy Treffers-Veldkamp, stafmedewerker Veiligheid en Milieu

De samenvatting van dit verslag staat in onderstaande infographic. Verderop in het verslag komen de items uitgebreid aan bod. Voor wie echt geïnteresseerd is in de cijfers wordt verwezen naar de bijlagen.

Energie

Voeding

Tergooi in de regio

Vervoer

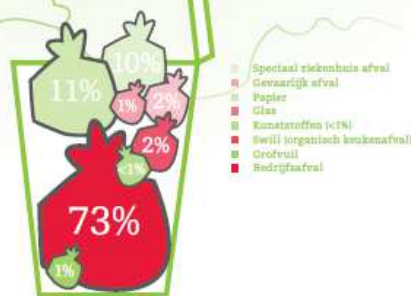
In vergelijking

Verbruik in 2015

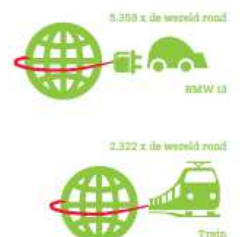
Afval

Aandelen van de reststoffenfracties

Emissie

Hoeveelheid CO₂-uitstoot

2 Inleiding

Tergooi is het ziekenhuis voor alle inwoners uit de Gooi en Vechtstreek en omgeving, met vestigingen in Hilversum, Blaricum en Weesp. Tergooi zorgt vooruit door de patiënt werkelijk centraal te stellen en op ieder moment te bedienen, afgestemd op zijn zorgvraag. Daartoe ontwikkelen we onszelf steeds meer van ziekenhuis tot innovatieve zorgorganisatie, die niet alleen hoogwaardige zorg biedt, gericht op de behoeften van de patiënt, maar ook opleiding en onderzoek verankerd heeft in de organisatie.

2.1 Missie en kernwaarden

Bij Tergooi vinden we dat onze patiënten moeten krijgen wat ze nodig hebben. Hun situatie is ons vertrekpunt. In de zorg van nu, maar ook in onze plannen voor de toekomst. Die drijfveer staat aan de basis van onze missie en kernwaarden.

Missie

Tergooi is het ziekenhuis waarvan patiënten zeker weten dat de kwaliteit van hún leven er centraal staat. Een groene en gastvrije omgeving, waarin zij en hun naasten zich welkom voelen. Een plek waar mensen voor mensen werken, die in ieder opzicht zinvolle, doordachte en duurzame zorg bieden. Een omgeving waar specialisten en medewerkers dagelijks groeien door wat ze leren en doen. Een ziekenhuis waarmee vele partners graag samenwerken om ook morgen kwaliteit te garanderen. Een zorgorganisatie die doorlopend ontdekt hoe zorg beter kan.

Tergooi zorgt vooruit.

Deze missie is het fundament voor de besturing van ons ziekenhuis. Op de korte en lange termijn. Want in een sector waarin alles beweegt, kunnen we niet stil blijven staan. We hebben als doel uit te groeien tot een speler in de voorhoede van de zorg, die adequaat anticipeert op de behoeften van de inwoners van de regio.

Kernwaarden

Aan de missie en visie van Tergooi ligt een aantal kernwaarden ten grondslag. Die vormen een leidraad voor het handelen van onze medewerkers.

Intrinsieke interesse

Bij Tergooi zijn we geïnteresseerd in onze patiënten als unieke individuen. We kijken verder dan alleen hun klachten. Zo kunnen we aanwezig zijn op de momenten waarop onze patiënten ons nodig hebben en op die momenten anticiperen.

Vakkundig en trots

Het is bijzonder om van betekenis te mogen zijn tijdens de kwetsbare momenten in het leven van veel mensen. Onze organisatie kan dat en daar zijn we trots op. We zijn vakkundig en staan voor ons werk. Daarbij zijn we kritisch, geven we aan wat nodig is en stellen we het belang van onze patiënten altijd voorop.

Gastvrij

Onze patiënten en hun naasten ervaren tijdens hun verblijf in Tergooi dat zij het vanzelfsprekende middelpunt zijn. We organiseren alles zo perfect en geruisloos mogelijk voor onze patiënten, zodat zij zich volledig kunnen concentreren op zichzelf en hun naasten.

Duurzaam

Vooruit zorgen betekent oog hebben voor de toekomst. We investeren in langdurige relaties. Met onze patiënten, collega's en samenwerkingspartners. Maar ook met onze omgeving. Alleen zo kunnen we duurzame, zinvolle zorg leveren. Vandaag, morgen en tot in lengte van dagen.

3 Duurzaamheid

Tergooi wil het meest duurzame ziekenhuis van Nederland worden. Een ambitie die aansluit op de beleidsdoelstellingen van de belangrijke stakeholders in onze omgeving, van de gemeente Hilversum, de provincie Noord-Holland en de rijksoverheid. Zij hebben zich ten doel gesteld dat alle nieuwe publieke gebouwen in 2020 energieneutraal gerealiseerd worden. Om die ambitie waar te maken, zoeken zij nadrukkelijk samenwerking met lokale en provinciale overheden, onderzoeksinstituten en (zorg) partners, waaronder Tergooi.

Tergooi voert al jaren een actief milieubeleid.

Om duurzaamheid een breder perspectief te geven is in 2014 een masterplan Duurzaamheid opgesteld. Dit is vooral gericht op (nieuw)bouw en alle aspecten die daarbij horen. Hierbij moet dan gedacht worden aan energieverbruik en terugdringing daarvan (energieneutraal), (her)gebruik van bouwmaterialen etc. Uiteindelijk doel is om de nieuwbouw BREEAM gecertificeerd te krijgen. BREEAM-NL is een internationaal certificeringssysteem voor de duurzaamheid van gebouwen. Tergooi stelt zich tot doel het predicaat “Excellent” te verwerven. De stakeholders van Tergooi hebben een voorlichting rond duurzaamheid en de plannen op dit gebied van Tergooi gehad.

3.1 Duurzaamheid 2015

Een healing environment: een zorgomgeving die aantoonbaar bijdraagt aan het genezingsproces van patiënten. Het verbinden van zorg en groen: de groene (natuurlijke) omgeving gebruiken om zorg in te verlenen zodanig dat het welbevinden van patiënten wordt verbeterd.

Vanuit deze invalshoeken zijn reeds enkele initiatieven ontwikkeld. Zo is in Hilversum in 2015 de Chemotuin in gebruik genomen, en in het

najaar van 2015 is op de locatie Blaricum een groene kas geopend. Doel van beide initiatieven is om de natuur dichterbij de patiënt te brengen. De invloed hiervan op het herstelproces en/of het welbevinden is tevens onderwerp van een wetenschappelijke studie met twee universiteiten als de Vrije Universiteit in Amsterdam en de Rijksuniversiteit in Groningen. Het idee is dat natuur mensen helpt om zich te ontspannen en zo het herstel te bevorderen.

Om meer invulling te geven aan de missie “Tergooi zorgt vooruit” is Tergooi ook gestart met de Gezondheidsstudio. Onder de vlag van de Gezondheidsstudio worden informatieve bijeenkomsten georganiseerd in Hilversum waar een bepaald gezondheidsaspect onderwerp van discussie is. Zo is er onder meer een bijeenkomst geweest waarbij de invloed van muziek op het brein besproken is, de zin en onzin van hardlopen, maar ook de regie in de laatste levensjaren. Deze bijeenkomsten zijn voor iedereen toegankelijk en zijn bedoeld om zelf ook preventief met gezondheid bezig te kunnen zijn.

Om Duurzaamheid nog meer een plaats te geven in de kernwaarden van Tergooi is in 2015 een aanzet gemaakt voor een duurzaamheidsbeleid. Doel van dit beleid is meer consistentie en samenhang te brengen in alle duurzaamheidsinitiatieven die er binnen Tergooi bestaan. Dit beleid zal in 2016 verder uitgewerkt worden.

In het kader van dit duurzaamheidsbeleid is in 2015 al wel een inkoopbeleid opgesteld waarin duurzaam inkopen opgenomen is. Doel van dit beleid is om stapsgewijs duurzaamheid via de ingekochte artikelen steeds meer in de organisatie in te bedden. Een voorbeeld hiervan is de overstap naar andere spuitentypes. Deze zijn met 30% minder plastic gemaakt. Dat betekent minder grondstoffengebruik, minder vervoersbelasting (door minder gewicht), maar ook minder afval vanwege de gewichtsvermindering. De verwachting is dat door invoer van deze spuitentypes er 250 kg minder afval zal zijn.

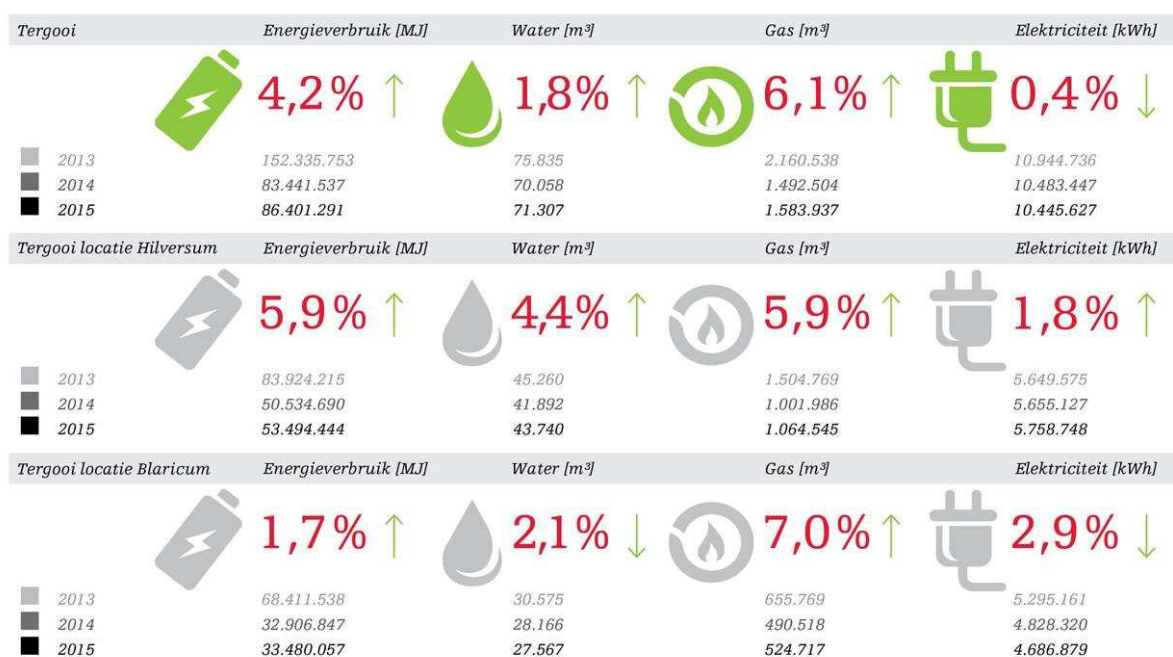
Een uitgebreid onderzoek is uitgevoerd naar de hoeveelheid voedingsmiddelen die in het proces van inkoop via bereiding tot consumptie worden weggegooid en naar de redenen daarvan. Dit onderzoek

was een vervolg van het in 2014 opgepakte onderwerp, toen bleek dat het percentage voedselverspilling rond het landelijk gemiddelde van 40% lag. De aanvankelijke tevredenheid van het nu lagere percentage van 25% leidde tot een verdieping van de vraag. Aan patiënten werd gevraagd naar de reden dat zij een maaltijd niet, of deels niet opaten. Het geheel leidde tot een wending van het onderzoek. Was het uitgangspunt financieel, naar mate het onderzoek vorderde kwam meer de vraag of alle partijen zich wel bewust zijn dat patiënten minder eten dan dat wij vinden dat goed voor hen is. Het onderzoek won de eerste prijs op het LIDZ congres (LeanFFF in de Zorg) in 2015.

Ook de afdeling inkoop is in 2015 met duurzaamheid bezig geweest. Medewerkers van deze afdeling hebben met de milieucoördinator een meerdaagse workshop Duurzaam Inkopen van Milieu Platform Zorg gevolgd. Daarnaast is het inkoop beleid opgesteld waarin duurzaam inkopen zeker een plaats heeft gekregen. Het is nu de bedoeling om concrete doelen op te gaan stellen die via duurzaam inkopen gehaald kunnen worden.

4 Milieu

4.1 Energiecijfers

De toename in energieverbruik van 2015 ten opzichte van 2014, heeft vooral te maken de toename van het gasverbruik in 2015. Dit hogere verbruik is verklaarbaar door meer graaddagen (dagen waarop het koud was en er gestookt moest worden). De toe- en afnamen in de verbruiken elektriciteit en water zijn verklaarbaar door verplaatsing van activiteiten per locatie. De verschillen vallen binnen de verwachte marges.

Tergooi heeft een energiewerkgroep waarin de milieucoördinator, de manager Gebouwenbeheer en Bouwprojecten, de manager Huisvesting Blaricum, de locatieverantwoordelijke Instandhouding en Onderhoud Hilversum, de medewerkster stafbureau Huisvesting en Vastgoed en de adviseur/senior Engineer gezamenlijk regelmatig de verbruiken bekijken en waar nodig bijsturen.

In 2015 heeft Tergooi een SDE subsidie gekregen om op de locatie Hilversum zonnepanelen te plaatsen. Ter voorbereiding hierop is een onderzoek naar de staat van het dak geweest omdat plaatsing van de panelen betekent dat je voor zeker 15 jaar geen (structureel) onderhoud kan plegen. Naar

aanleiding hiervan is besloten eerst de staat van het dak te verbeteren, en dan de panelen in 2017 daadwerkelijk te plaatsen. De voorbereidingen hiervoor vinden in 2016 plaats.

4.2 Afvalcijfers 2015

In 2015 is het volume aan afval licht gestegen. Dat is niet zo zeer doordat er meer afval geproduceerd is, als wel omdat in het kader van duurzaamheid gekeken is naar hoe afvalstromen beter in kaart gebracht kunnen worden om vervolgens te kunnen kijken hoe de afvalscheiding nog beter kan. In het kader hiervan is vooral gekeken naar papier en karton. In 2015 is gebleken dat de administratie van deze afvalstroom te wensen overliet en er meer afgevoerd werd dan tot nu toe uit de cijfers bleek.. Om deze reden is besloten 2015 als een nieuw ijk jaar te gebruiken. Op basis van deze bevindingen kunnen dus ook geen goede conclusies getrokken worden over toe- dan wel afname deze afvalstroom. De overige afvalstromen fluctueren licht, maar dat is op basis van productie en verschuivingen verklaarbaar.

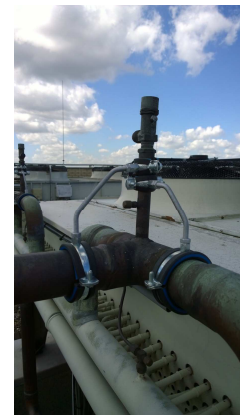
In de bijlage kunt u de afvalcijfers van 2015 vinden.

4.3 Emissies

Bij Tergooi worden alle koel- en verwarmingsinstallaties regelmatig onderhouden en gekeurd, waarbij ook gekeken wordt naar emissies: vallen de cijfers binnen de normen voor uitstoot van CO₂ en andere eisen. Alle installaties voldoen aan deze eisen.

Daarnaast wordt bijgehouden hoeveel koelmiddelen er bijgevuld worden. Bijvulling betekent immers dat er gasen naar de lucht zijn afgevoerd. In Tergooi wordt alleen gewerkt met wettelijk toegestane koelmiddelen, waarbij natuurlijke koelmiddelen als butaan, kooldioxide etc. de voorkeur hebben boven synthetische.

In 2015 is in totaal 174,9 kg aan diverse koelmiddelen bijgevuld. Hierbij zit ook een incident met afbreken van een leiding van een grote koelmachine waardoor er bijna 100 kg koelmiddel R422d (een industrieel koelmiddel) verloren is gegaan. Van dit incident is melding gemaakt bij de omgevingsdienst. Dit heeft niet tot represailles geleid. Wel zijn naar aanleiding hiervan voorzorgsmaatregelen getroffen bij de andere machines om deze leidingbreuken te voorkomen.

4.4 Vervoer

Bij emissies hoort (deels) ook het vervoer. Uit onderzoek en benchmarken is gebleken dat het vervoer van en naar de locaties voor minimaal een kwart van de totale milieubelasting zorgen. En dan hebben we het alleen nog maar over de vervoersbewegingen van het personeel.

De cijfers die hiervoor bekend zijn, zijn op zijn minst onnauwkeurig omdat hier geen exacte metingen naar gedaan worden. De cijfers zijn gebaseerd op declaraties voor wat betreft woon-werkverkeer en een deel van het zakelijk verkeer. Meer inzicht is in de cijfers van de wagens in eigendom van Tergooi: hiervan is bekend hoeveel brandstof zij verbruikt hebben en dus ook hoeveel milieubelasting zij gegeven hebben. Omdat de cijfers onnauwkeurig zijn, is het lastig hieraan conclusies te verbinden. Ze worden vooral bijgehouden om trends te kunnen ontdekken op lange termijnen. Ook zullen deze cijfers gebruikt worden om in het duurzaamheidsbeleid doelen te kunnen stellen. In de bijlage vindt u een tabel met de cijferoverzichten.

4.5 Inspecties

Ons milieubeleid werd ook in 2015 goedgekeurd door de daartoe bevoegde instanties. De inspectie van Omgevingsdienst bezocht Tergooi in 2015 om te controleren of wij de wet- en regelgeving milieu goed naleven. Er waren enkele kleine opmerkingen die geen aanleiding gaven tot hercontrole of andere maatregelen.

Naast de controles door de omgevingsdienst vinden ook inspecties door de brandweer plaats om te zien of Tergooi aan de regels van brandveilig gebruik gebouwen houdt. Hierbij wordt ook gekeken naar de opslagen van afval en gevaarlijke stoffen. Deze inspecties hebben op dit gebied geen aanbevelingen gegeven.

5 Veiligheid / Gevaarlijke Stoffen

5.1 Veiligheidsadviseur

Tergooi beschikt over een eigen veiligheidsadviseur. Deze taak maakt onderdeel uit van het pakket taken van de stafmedewerker Veiligheid en Milieu. Deze functionaris maakt deel uit van het managementteam Facilitaire Services. In 2015 werd deze functie vervuld door Mw. H. Treffers-Veldkamp. Certificaathouder ADR nr. 2008024032, afgegeven op 14 juni 2013.

5.2 Gevaarlijke stoffen

In een ziekenhuis wordt ook met gevaarlijke stoffen gewerkt. Soms is het duidelijk, zoals op een laboratorium, maar soms heeft men het niet in de gaten. Bijvoorbeeld als een stof in een spuitbus zit. Daarbij is misschien niet de stof in de spuitbus gevaarlijk, maar omdat het onder druk staat is de verpakkingsvorm het gevaar.

Tergooi beschikt over een database met gevaarlijke stoffen die in de organisatie voorkomen. Deze database was aan een update toe. In 2015 heeft een stagiair alle afdelingen waar meer dan gemiddeld gevaarlijke stoffen aanwezig zijn, al deze stoffen geïnventariseerd. Het onderzoek wordt in 2016 afgerond.

In 2015 heeft Tergooi 3.198 kg/liter gevaarlijke stoffen en (medische)gassen ingekocht. Bij de afvalcijfers kunt u zien hoeveel gevaarlijke stoffen zijn afgevoerd. Deze afvalstoffen bestaan het merendeel uit speciaal ziekenhuisafval, en voor een deel andere gevaarlijke stoffen zoals laboratoriumafval, batterijen, elektronica, witgoed, etc. Deze hoeveelheid is minder dan in 2014. Dit is voor een deel te verklaren doordat er (veel) minder zuurstof is ingekocht. Er is onderhoud aan het gasleidingen systeem gepleegd, waardoor er minder lekkage is opgetreden. Er wordt gekeken hoe de inzicht in de inkoop van de stoffen beter kan. Niet alleen voor administratie redenen, maar ook om veiligheidsredenen.

Naast bovenstaand wordt ook gewerkt met radioactieve stoffen. Deze vallen onder de verantwoordelijkheid van de Klinisch Chemici. Zij hebben een separaat jaarverslag in het kader van de atoomwet geschreven. Voor nadere informatie hierover wordt naar dit verslag verwezen.

5.3 Beveiligingsplan

Tergooi beschikt over een beveiligingsplan voor het hele ziekenhuis. Hierin is onder meer beschreven wie welke bevoegdheden heeft, en de beveiliging van het pand. Ook de opslag van gevaarlijke stoffen valt hieronder. Doel van dit plan is om te voorkomen dat onbevoegde personen toegang krijgen tot (delen van) afdelingen waar zij niet horen. De eigen beveiliging van Tergooi houdt hier toezicht op. Incidenten worden gerapporteerd. Om duidelijke redenen wordt in dit verslag hier niet nader op ingegaan.

5.4 Incidenten

In 2015 hebben zich op het gebied van vervoer gevaarlijke stoffen geen grote incidenten voorgedaan. Diverse afdelingen zijn (met name door het personeel van de afdelingen interne logistiek) aangesproken op het niet goed sluiten van de containers voor speciaal ziekenhuis afval. Er is een procedure voor ongevallen met gevaarlijke stoffen. Overige incidenten vallen onder de bedrijfshulpverlening, en zijn in het jaarverslag van de BHV te lezen.

5.5 Scholing en training

Medewerkers die met gevaarlijke stoffen werken, behoren een voor hun taak toegeruste training te ontvangen. In januari 2015 hebben alle medewerkers van de Spoedeisende Hulp en logistiek een speciale training gehad in het omgaan met Ebola. De medewerkers van de SEH gericht op het gebruik van en werken met beschermende middelen en hoe de materialen weggegooid moeten worden. De medewerkers van Logistiek gericht op het omgaan met dergelijk afval. Gelukkig hebben in Tergooi zich geen patiënten met (verdenking van) ebola gemeld.

Daarnaast wordt incidenteel door de stafmedewerker Veiligheid en Milieu, maar ook door de medewerkers van Interne Logistiek voorlichting gegeven rond het handelen met speciaal ziekenhuisafval. Dit wordt vooral gedaan als ongeregelde zaken geconstateerd worden. Bijvoorbeeld als een vat met ziekenhuisafval niet goed gesloten is.

Medewerkers die regelmatig met gevaarlijke stoffen werken, krijgen een aparte (interne) training. Deze moet iedere vijf jaar herhaald worden. In 2015 was dit niet van toepassing.

6 Benchmark Milieu

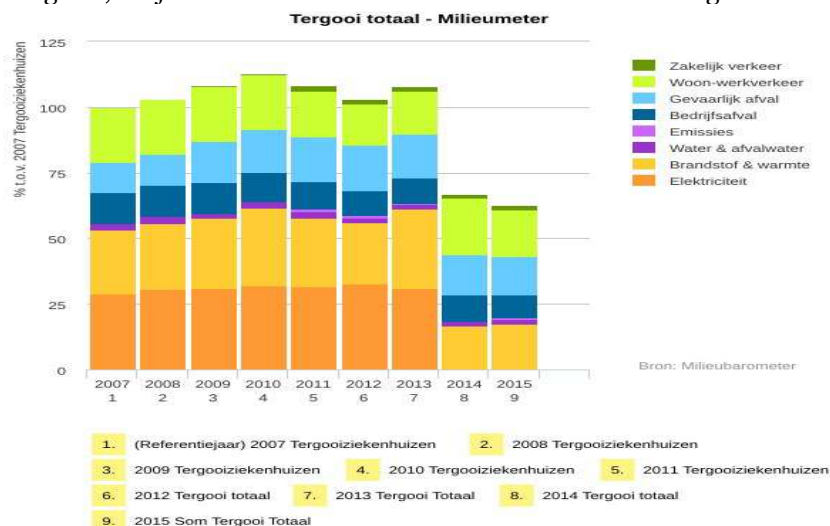
Tergooi neemt deel aan de benchmark van het Milieu Platform Zorg, om te zien hoe zij het doet ten opzichte van andere organisaties.

Hiervoor worden de gegevens in de milieubarometer gezet, en van daaruit worden de gegevens van diverse organisaties met elkaar vergeleken. Ook kan op deze wijze eenvoudig de milieubelasting intern worden bekeken.

6.1 Interne Benchmark:

Zoals bij de cijfers van energie en afval al is aangegeven: in 2015 is iets meer energie verbruikt (lees gas), en minder water. In de benchmark is een lichte daling te zien. Er moet vooral gekeken worden naar de grafiek tot en met het water. De groene kop van vervoer is te onzeker voor conclusies. De totale belasting op het milieu is ondanks toename van gasverbruik min of meer gelijk met 2014.

Sinds 2014 gebruikt Tergooi elektriciteit opgewekt door (Hollandse) windmolens. Omdat dit groene energie is, zie je dit in de milieumeter dan ook niet meer terug.

6.2 Externe benchmark

Tergooi neemt ook ieder jaar deel aan de benchmark milieubarometer. Hierin worden cijfers van diverse organisaties naast elkaar gezet en gekeken hoe verschillende ziekenhuizen het doen op

milieugebied. In een werkgroep wordt dan gediscussieerd hoe besparingen tot stand zijn gekomen, en wat oorzaken kunnen zijn van meer of minder dan gemiddeld te “scoren”. Tergooi doet het qua milieubelasting relatief goed. De cijfers van de benchmark staan in bijlage 7.4.

In de benchmark worden op verschillende kentallen de ziekenhuizen met elkaar vergeleken. Dit is gedaan om zo te kunnen kijken met welke organisatie je het beste vergeleken kan worden. Tergooi is het enige ziekenhuis dat op energiegebied op alle kentallen bovengemiddeld scoort. Bij gebouw gebonden energie per m² en m³ scoort Tergooi zelfs het beste. Dit kan verklaard worden doordat vooral in Hilversum grote delen van het gebouw nauwelijks tot niet gekoeld wordt. Op het gebied van milieubelasting door afval scoort Tergooi bij de cijfers van papier slechter dan gemiddeld, voor het overige is Tergooi gemiddeld en beter dan het gemiddelde. Dat er nog veel papier verbruikt wordt is voor een deel te verklaren door het feit dat er nog steeds met papieren dossiers in een twee locatie model ziekenhuis wordt gewerkt.

7 (Milieu)Programma

Omdat milieu steeds meer onderdeel wordt van een groter geheel waarin Tergooi zijn duurzaamheid neerzet, wordt ook steeds meer gekeken of het milieuprogramma niet uitgebreid moet worden tot een MVO (maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) programma. Hiervoor is echter een MVO plan nodig. Deze is nog in ontwikkeling. Daarom in dit hoofdstuk nog de nadruk op milieu, hoewel andere punten ook meegenomen worden.

7.1 Terugblik op punten uit Milieuprogramma 2015

- “In 2015 een beleid opstellen rond duurzaamheid waarin niet alleen het milieu, maar ook andere onderdelen van duurzaamheid een plaats krijgen. Hiermee worden de uitgangspunten uit het “Masterplan Duurzaamheid, Groene ambities voor Gooise Zorg” in de organisatie ingebed”. Dit punt is niet gehaald. Er is wel een concept opgesteld, dat door focus op nieuwbouw en andere zaken nog niet tot een definitief plan is gekomen. Het wordt in 2016 verder uitgewerkt. Vooral samenhang tussen de verschillende onderdelen binnen een zo’n grote organisatie tot 1 plan blijkt niet eenvoudig.
- “Starten met duurzaam inkopen: opstellen van beleid en bepalen welke groepen artikelen op welk moment duurzaam ingekocht gaan worden. Hetzelfde geldt voor diensten.” Dit punt is gehaald: het beleid rond (duurzaam) inkopen is opgesteld. Zaken zullen nu verder uitgewerkt en ingebed moeten worden.
- “Onderzoeken of Tergooi in aanmerking komt voor een milieukeur volgens de methode van de Milieuthermometer Zorg”. In 2015 is een nieuwe set eisen voor de milieuthermometer gekomen. Tergooi heeft gekeken in hoeverre zij aan deze eisen kan voldoen. Vooral op het gebied van energie en water moet er nog wat gebeuren. Gekeken zal worden, in het licht van de nieuwbouw en de instandhouding van bestaande gebouwen, op welk termijn e.e.a. begroot en uitgevoerd kan worden.
- “Milieu investeringen in het Lange Termijn Onderhoudsplan opnemen in verband met veranderende verwachtingen voor nieuwbouw”. Dit punt is ook deels gehaald, zie voorgaand punt.

7.2 Plan voor 2016 en verder

- Voorbereidingen treffen op plaatsing van de zonnepanelen: aanpassingen aan het dak zodat in 2017 de panelen geplaatst kunnen worden.

- In 2015 zijn de Warmte Kracht Koppelingen van de locatie Hilversum voor het laatst in gebruik geweest. In verband met de leeftijd van de machines, de hoogte van de gasprijs (ten opzichte van de prijs voor elektriciteit) en het feit dat er geen onderdelen meer te krijgen zijn, is er een einde gekomen aan het zelf opwekken van elektriciteit op deze manier. In 2016 wordt onderzocht of de gasmotorgedreven warmtepomp (GMWP) zoals die in Blaricum in gebruik is, een goed alternatief kan zijn in combinatie met een WKO installatie.
- Een systeem ontwikkelen zodat er bij de inkoop van (gevaarlijke) stoffen een nauwkeuriger overzicht komt. Doel hierbij is dat er toezicht komt op met name door overheid aangegeven stoffen, de zogenaamde precursoren. Uiteindelijk doel is om misbruik van stoffen te kunnen signaleren.
- Actualisatie van de database verder uitwerken om het bijhouden van de database bij de afdelingen met grote hoeveelheden te kunnen neerleggen. Doel is een up tot date overzicht van aanwezige stoffen binnen Tergooi. Ook ten behoeve van hulpdiensten.
- Eind 2016 is een MVO-beleid opgesteld met een plan en meetbare doelen. Uiteindelijk willen we via meetbare doelen inzicht krijgen in de voortgang van het MVO beleid van Tergooi. Hierbij valt te denken aan x% minder energieverbruik, x% van de producten die ingekocht worden hebben een duurzaamheidpredicaat, etc.
- Onderzoek doen naar “bewegen in het groen”: samen met de fysiotherapie van Tergooi wordt gekeken of bewegen in het groen (lees natuur) een positieve(re) invloed heeft op de revalidatie.

8 Bijlagen

8.1 Afvalcijfers:

8.1.1 Hilversum

reststof Hilversum in kg	2011	2012	2013	2014	2015
Specifiek Ziekenhuis Afval	44.533	49.880	49.060	49.246	48.249
Overig Gevaarlijk afval	5.973	4.734	4.107	4.038	2.568
Papier en karton	77.418	34.455	44.427	48.186	68.868
Glas	2.160	4.900	5.020	6.040	4.600
kunststoffen	0	0	324	914	909
organisch afval (swill)	15.280	26.180	11.130	5.810	6.370
Grof vuil (bouw, metaal, sloop etc.)	1.540	1.280	0	1.154	3.940
Bedrijfsafval:	304.084	243.522	292.160	294.140	286.380
Totaal	450.988	364.951	406.228	409.528	421.884

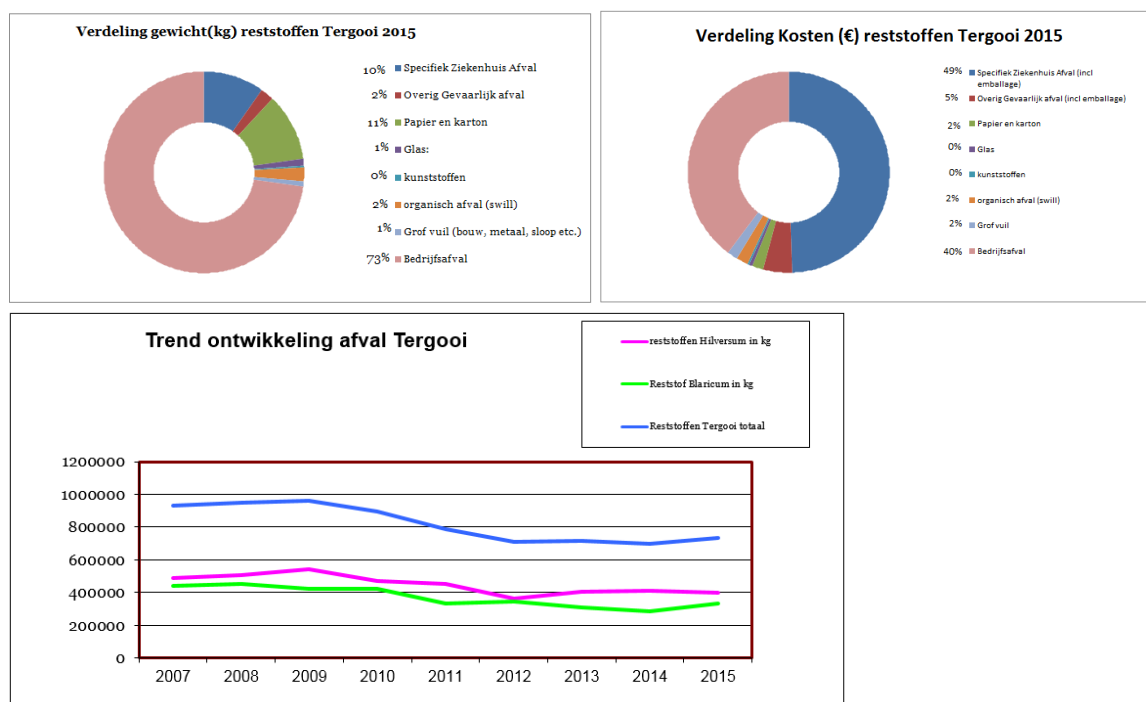
8.1.2 Blaricum

Reststof Blaricum in kg	2011	2012	2013	2014	2015
Specifiek Ziekenhuis Afval	22.242	22.774	20.690	18.892	19.773
Overig Gevaarlijk afval	9.903	9.038	7.819	10.023	7.861
Papier en karton	31.878	37.320	30.151	28.248	65367
Glas	5.740	2.200	2.320	1.200	4.440
kunststoffen	432	630	387	486	630
organisch afval (swill)	17.200	20.930	14.000	11.270	15.190
Grof vuil (bouw, metaal, sloop etc.)	4.300	2.640	5.440	3.900	10.130
Bedrijfsafval	244.120	248.620	231.836	212.110	212.940
Totaal	335.815	344.152	312.643	286.129	336.331

8.1.3 Tergooi

reststoffen Tergooi in kg	2011	2012	2013	2014	2015
Specifiek Ziekenhuis Afval	66.775	72.654	69.750	68.138	68.022
Overig Gevaarlijk afval	15.876	13.772	11.926	14.061	10.429
Papier en karton	109.296	71.775	74.578	76.434	134.235
Glas:	7.900	7.100	7.340	7.240	9.040
kunststoffen	432	630	711	1.400	1.539
organisch afval (swill)	32.480	47.110	25.130	17.080	21.560
Grof vuil (bouw, metaal, sloop etc.)	5.840	3.920	5.440	5.054	14.070
Bedrijfsafval	548.204	492.142	523.996	506.250	499.320
Totaal	786.803	709.103	718.871	695.657	758.215

kosten reststoffen Tergooi in €	2011	2012	2013	2014	2015
Specifiek Ziekenhuis Afval (incl. emballage)	€ 87.039	€ 92.721	€ 94.282	€ 87.350	€ 92.451
Overig Gevaarlijk afval (incl. emballage)	€ 16.647	€ 16.036	€ 8.696	€ 13.950	€ 8.743
Papier en karton	€ 238	€ 949	€ 763	€ 506	€ 2.985
Glas	€ 176	€ 884	€ 859	€ 1.061	€ 914
kunststoffen	€ 71	€ 336	€ 342	€ 546	€ 517
organisch afval (swill)	€ 6.686	€ 7.663	€ 4.644	€ 3.090	€ 3.779
Grof vuil	€ 1.535	€ 1.214	€ 460	€ 2.564	€ 3.138
Bedrijfsafval	€ 77.466	€ 73.524	€ 79.120	€ 75.314	€ 73.661
Totaal	€ 189.858	€ 193.327	€ 189.166	€ 184.381	€ 186.188

8.2 Energiecijfers

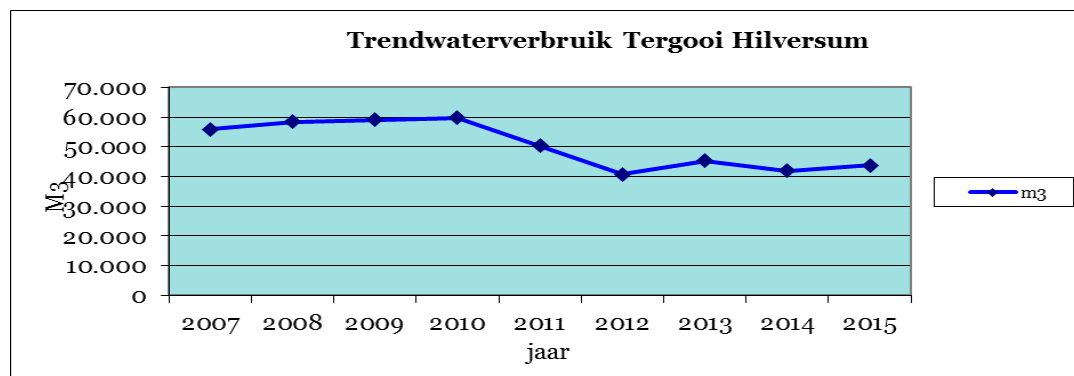
8.2.1 Hilversum

Water

Totaal ingekocht m3	2011	2012	2013	2014	2015
Januari	4.610	3.626	3.953	3.787	4.232
Februari	4.411	3.200	3.351	3.369	3.527
Maart	4.731	3.807	3.814	3.694	3.707
April	4.720	3.723	3.738	3.592	3.691
Mei	4.423	3.385	3.703	3.411	3.790
Juni	4.319	3.273	3.672	3.460	3.973
Juli	4.392	3.331	3.677	3.437	4.349
Augustus	3.776	3.139	3.616	3.212	1.526
September	3.816	2.960	3.692	3.446	3.558
Oktober	3.829	3.577	4.129	3.498	3.673
November	3.676	3.579	4.189	3.332	3.869
December	3.720	3.207	3.726	3.654	3.845
Totaal	50.423	40.807	45.260	41.892	43.740

Kosten water (incl BTW)	2011	2012	2013	2014	2015
	€ 49.501	€ 33.882	€ 35.664	€ 35.721	€ 37.548

Huishoudens vergelijk H₂O	2011	2012	2013	2014	2015
totaal	368	298	330	306	319
per m²	0,96	0,78	0,87	0,80	0,84

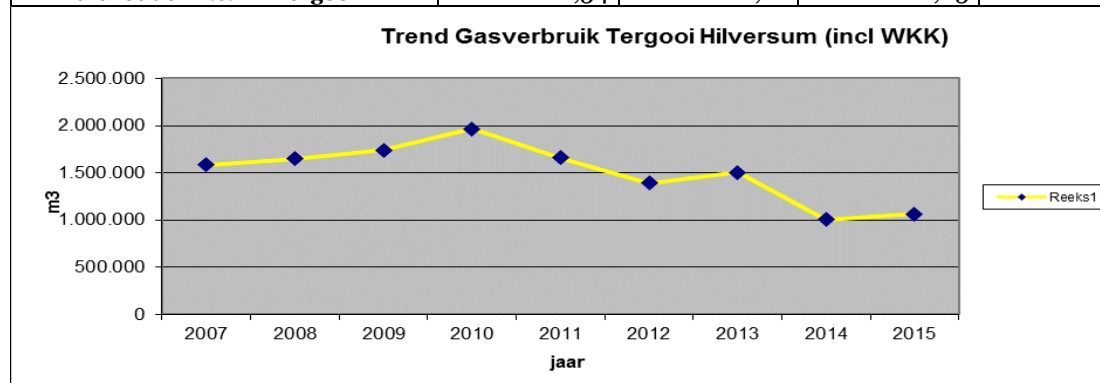

Gas

Totaal ingekocht m3	2011	2012	2013	2014	2015
Januari	200.612	162.211	201.479	143.672	161.504
Februari	185.403	176.061	171.959	120.947	143.628
Maart	170.260	124.207	196.202	111.225	127.629
April	115.166	111.693	143.447	71.791	90.908
Mei	124.459	86.010	117.630	63.527	68.204
Juni	109.455	77.722	94.238	43.596	50.118
Juli	105.330	74.120	72.566	38.548	41.215
Augustus	110.324	59.936	70.274	45.803	40.108
September	108.530	94.783	76.052	44.833	54.595
Oktober	126.554	105.703	90.143	61.551	86.048
November	146.921	148.507	126.063	104.845	95.703
December	155.157	171.137	144.716	151.648	101.885
Totaal	1.658.171	1.392.090	1.504.769	1.001.986	1.061.545

kosten gas €	2011	2012	2013	2014	2014
	€ 719.098	€ 601.810	€ 633.380	€ 480.312	€ 489.587

Vergelijk huishoudens gas	2011	2012	2013	2014	2014
Aantal huishoudens	586	614	629	562	646
m ² Huishouden v.s. m ² Tergooi	1,54	1,61	1,65	1,47	1,69

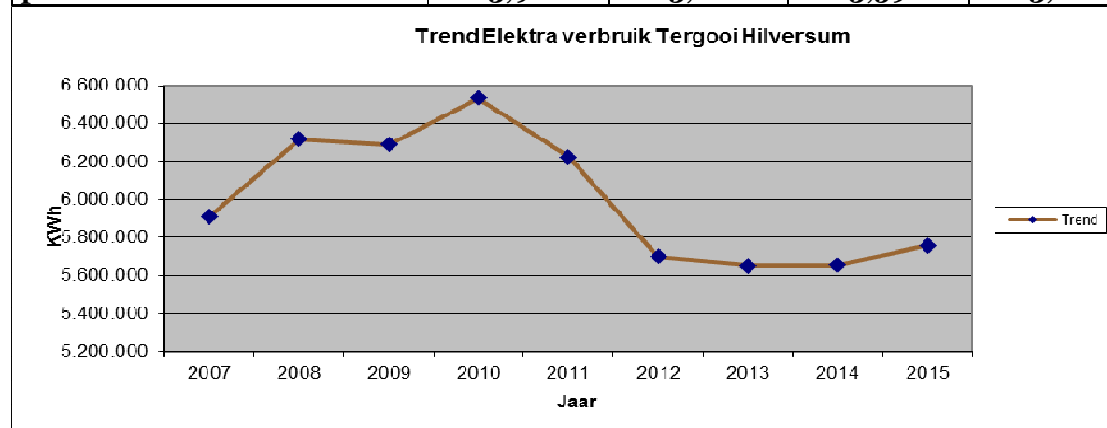
Elektriciteit

Totaal ingekocht kWh	2011	2012	2013	2014	2015
Januari	352.460	391.400	287.278	388.107	397.519
Februari	323.370	373.489	310.542	356.276	352.559
Maart	350.593	358.959	272.814	397.735	430.708
April	346.964	350.048	273.666	419.778	450.801
Mei	326.251	381.410	306.122	445.949	446.518
Juni	329.568	358.628	302.495	468.918	472.895
Juli	338.215	399.524	402.744	532.211	528.812
Augustus	350.113	453.770	398.721	480.836	521.515
September	317.135	310.881	359.812	478.632	471.777
Oktober	305.035	363.731	375.078	466.303	488.696
November	299.399	269.552	346.554	387.469	480.132
December	336.106	283.967	381.869	406.073	484.886
Totaal	3.975.209	4.295.359	4.017.695	5.228.287	5.526.818

Opgewekt kWh	2011	2012	2013	2014	2015
Januari	189.480	104.520	189.720	86.400	90.720
Februari	164.160	82.560	120.120	78.039	86.400
Maart	182.640	98.400	226.560	75.600	54.810
April	180.720	107.880	160.560	18.081	0
Mei	209.520	88.560	160.440	0	0
Juni	201.000	104.640	165.120	0	0
Juli	197.760	111.240	116.400	0	0
Augustus	211.080	64.080	109.440	0	0
September	190.680	148.680	105.000	0	0
Oktober	202.200	158.880	92.160	0	0
November	175.800	159.120	105.840	88.140	0
December	145.080	174.000	80.520	80.580	0
Totaal	2.250.120	1.402.560	1.631.880	426.840	231.930
Totaal gebruik elektra	6.225.329	5.697.919	5.649.575	5.655.127	5.758.748

Kosten inkoop elektra €	2011	2012	2013	2014	2014
Excl. kosten eigen opwekking	€ 427.650	€ 466.860	€ 451.220	€ 568.253	€ 577.506

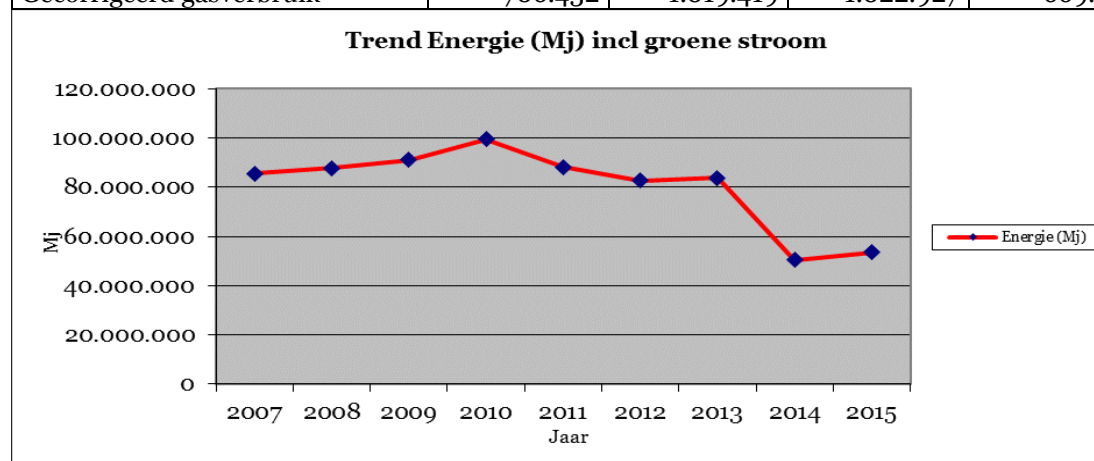
Vergelijk huishoudens kWh	2011	2012	2013	2014	2014
totaal huishoudens	1,511	1,383	1,371	1,373	1,398
per m²	3,96	3,62	3,59	3,60	3,66

Energieverbruik en CO₂ uitstoot

Jaar	2011	2012	2013	2014	2015
MJ	88.257.993	82.717.880	83.785.194	78.767.440	83.339.261
MJ (met formule)	88.257.993	82.717.880	83.785.194	50.534.690	53.494.444
EVK (MJ/M ²)	1,927	1,806	1,829	1,103	1,168
Gecorrigeerd energieverbruik	64.075.368	68.277.662	66.536.260	45.931.388	51.086.480
CO ₂ uitstoot kg	5.581.771	5.327.969	5.340.249	1.763.495	1.868.319

Gewogen graaddagen (de Bilt)*	2665	2903	3094	2.418	2.675
correctiefactor t.o.v. vorig jaar	126,5666%	91,8016%	93,8268%	127,9570%	90,3959%
Gasverbruik ex. WKK	894.107	935.843	959.779	856.542	985.464
Gecorrigeerd gasverbruik	706.432	1.019.419	1.022.927	669.398	1.090.164

8.2.2 Blaricum

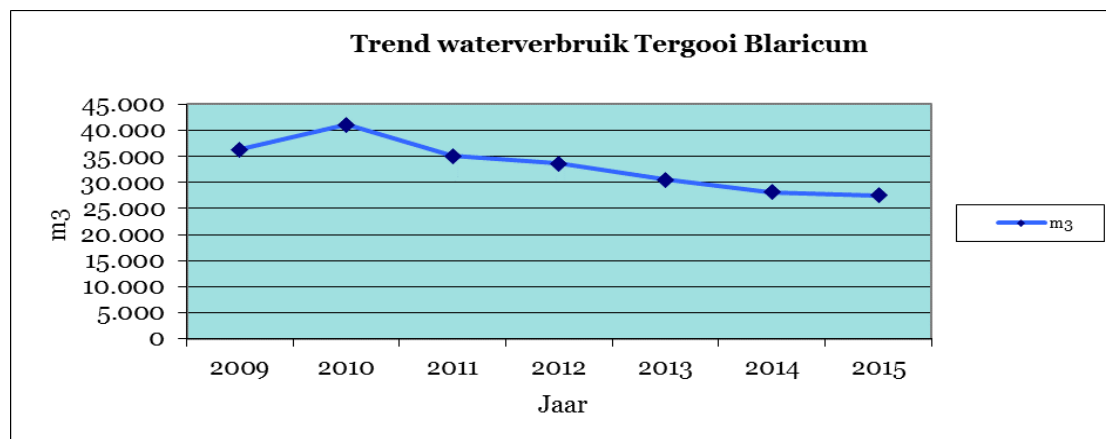
Water

Totaal ingekocht	2011	2012	2013	2014	2015
Januari	3.385	2862	2.903	2.775	2.275
Februari	3.197	2935	2.613	2.274	2.491
Maart	3.365	2992	3.082	2.611	2.492
April	3.236	2658	2.539	2.149	2.145
Mei	2.892	2920	2.561	2.210	2.171
Juni	2.892	2602	2.234	2.133	2.096
Juli	2.503	2905	2.470	2.293	2.480
Augustus	2.771	2643	2.320	2.169	2.061
September	2.439	2377	2.323	2.245	2.309
Oktober	2.984	3209	2.602	2.418	2.277
November	2.640	2886	2.525	2.197	2.376
December	2.801	2641	2.403	2.697	2.394
Totaal	35.105	33630	30.575	28.166	27.567

Kosten water (incl. BTW)	2011	2012	2013	2014	2015
	€ 55.923	€ 53.120	€ 49.074	€ 48.193	€ 42.991

Huishoudens vergelijk H ₂ O	2011	2012	2013	2014	2015
totaal	256	245	223	206	201
per m²	0,72	0,69	0,62	0,57	0,56

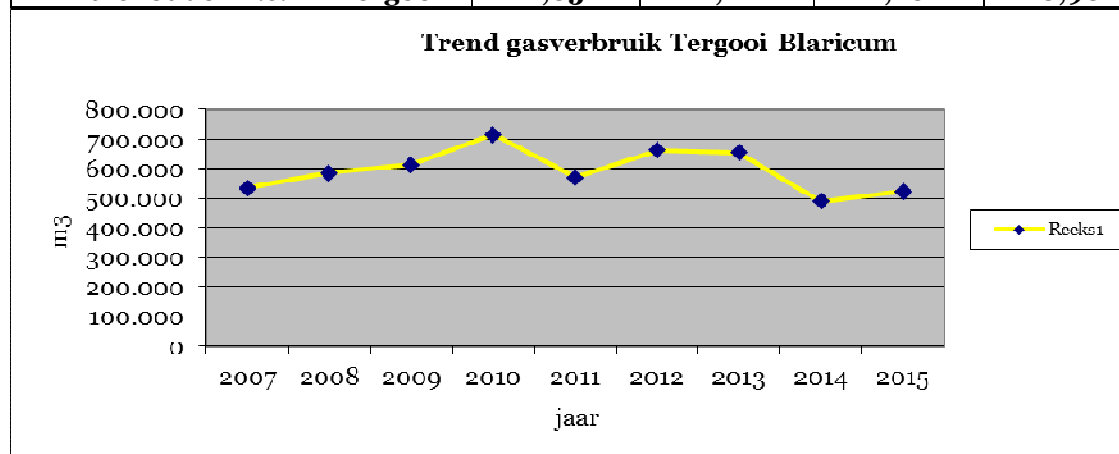

Gas

Totaal ingekocht m ³	2011	2012	2013	2014	2015
Januari	86.733	82.852	93.955	68.245	79.373
Februari	72.640	94.338	93.216	57.640	67.184
Maart	73.911	63.098	101.200	53.848	59.814
April	37.664	59.920	67.184	36.581	45.475
Mei	33.076	41.141	42.253	33.483	35.156
Juni	26.494	33.601	28.467	24.949	25.063
Juli	25.625	28.185	24.026	25.632	25.032
Augustus	24.683	26.796	24.273	25.521	25.286
September	25.848	30.207	26.305	24.463	25.808
Oktober	37.427	49.629	34.195	27.533	39.148
November	56.596	68.446	54.063	42.524	46.781
December	70.767	84.044	66.632	70.099	48.272
afrekening kleine meter					2.325
Totaal	571.464	662.257	655.769	490.518	524.717

kosten gas €	2011	2012	2013	2014	2015
	€ 281.414	€ 295.886	€ 314.415	€ 248.925	€ 253.004

Vergelijk huishoudens gas	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal huishoudens	139	161	159	119	127
m ² Huishouden v.s. m ² Tergooi	1,05	1,21	1,20	0,90	0,96

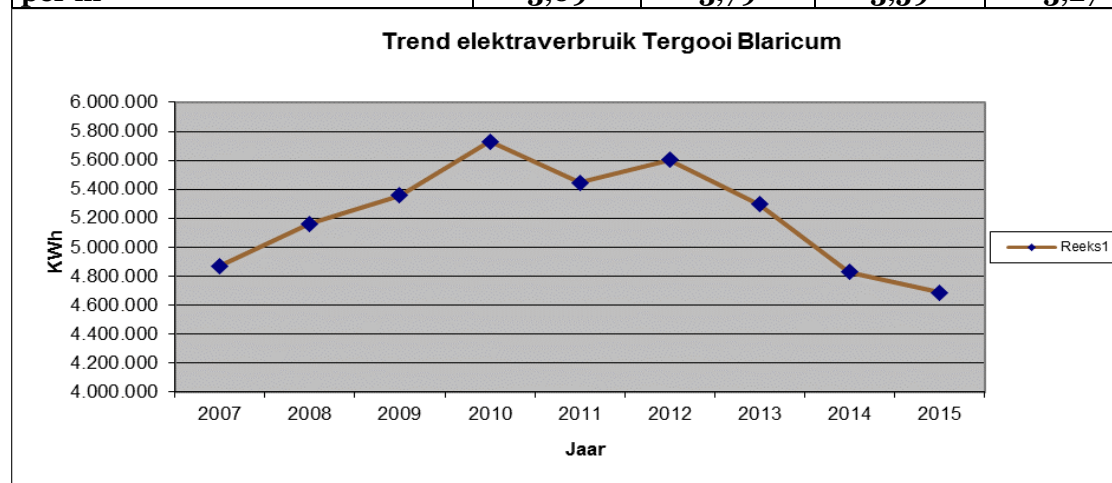

Elektriciteit

Totaal ingekocht kWh	2011	2012	2013	2014	2015
Januari	461.808	442.604	473.635	406.992	406.207
Februari	416.949	408.917	420.289	361.107	356.430
Maart	465.780	440.955	465.599	398.470	386.179
April	451.863	409.128	461.780	394.152	373.159
Mei	457.158	464.913	463.524	399.400	377.965
Juni	461.808	481.343	435.555	400.220	392.604
Juli	470.208	526.305	492.990	477.324	444.624
Augustus	488.077	544.376	463.234	409.952	409.952
September	456.708	475.257	413.582	406.087	377.630
Oktober	442.211	478.373	406.182	397.144	388.060
November	430.467	464.093	393.569	378.105	384.094
December	441.034	465.961	405.222	399.367	389.975
Totaal	5.444.071	5.602.225	5.295.161	4.828.320	4.686.879

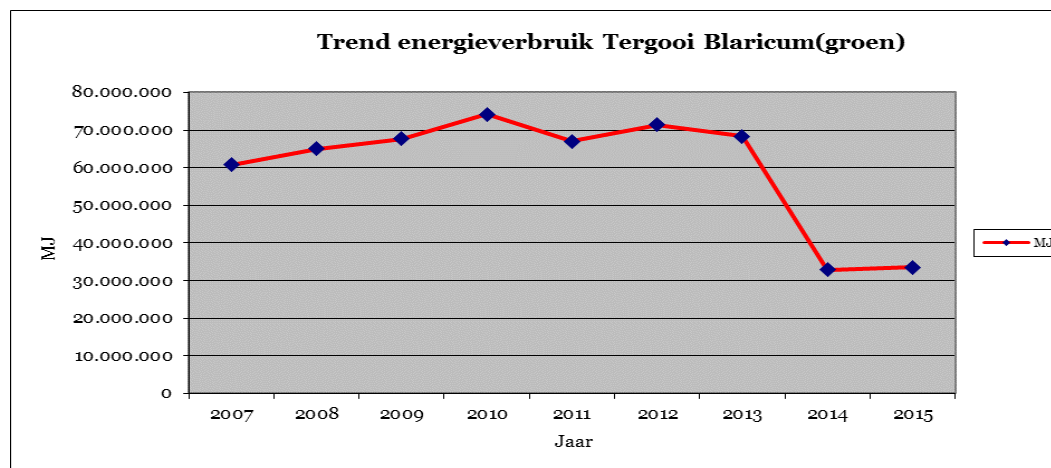
Kosten inkoop elektra €	2011	2012	2013	2014	2015
	€ 601.154	€ 592.185	€ 569.157	€ 511.955	€ 484.742

Vergelijk huishoudens kWh	2011	2012	2013	2014	2015
totaal huishoudens	1.321	1.360	1.285	1.172	1.138
per m²	3,69	3,79	3,59	3,27	3,17

Energieverbruik en CO₂ uitstoot

Jaar	2011	2012	2013	2014	2015
MJ	67.083.475	71.380.459	68.411.538	58.979.775	58.789.204
MJ	67.083.475	71.380.459	68.411.538	32.906.847	33.480.057
MJ (met formule)	67.083.475	71.380.459	68.411.538	32.906.847	33.480.057
EVK (MJ/M ²)	1.560	1.660	1.591	765	779
Gecorrigeerd energieverbruik	63.287.009	73.252.348	69.777.098	29.514.853	35.244.496
CO ₂ uitstoot kg	4.653.304	4.919.063	4.701.911	863.312	923.502

Gewogen graaddagen (de Bilt)*	2665	2903	3094	2.418	2.675
correctiefactor t.o.v. vorig jaar	126,5666%	91,8016%	93,8268%	127,9570%	90,3959%
Gecorrigeerd gasverbruik	451.512	721.400	698.915	383.346	580.465

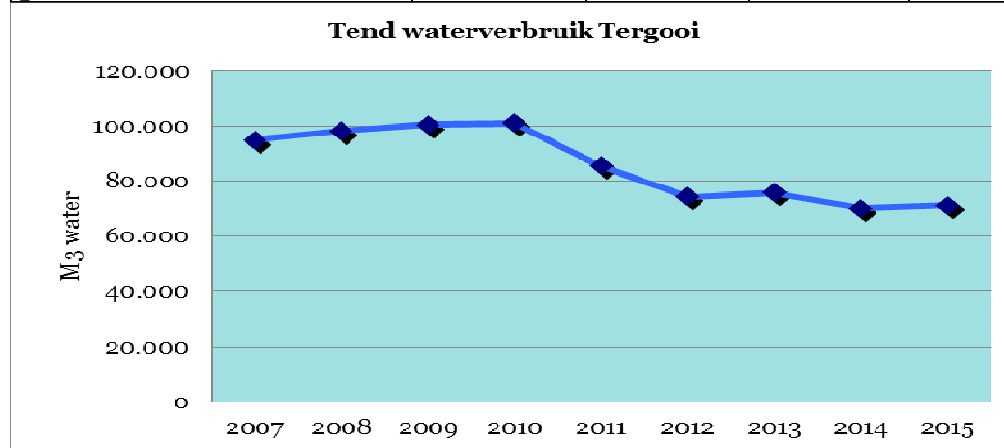
8.2.3 Tergooi

Water

Totaal ingekocht m3	2011	2012	2013	2014	2015
Januari	7.995	6.488	6.856	6.562	6.507
Februari	7.608	6.135	5.964	5.643	6.018
Maart	8.096	6.799	6.896	6.305	6.199
April	7.956	6.381	6.277	5.741	5.836
Mei	7.315	6.305	6.264	5.621	5.961
Juni	7.211	5.875	5.906	5.593	6.069
Juli	6.895	6.236	6.147	5.730	6.829
Augustus	6.547	5.782	5.936	5.381	3.587
September	6.255	5.337	6.015	5.691	5.867
Oktober	6.813	6.786	6.731	5.916	5.950
November	6.316	6.465	6.714	5.529	6.245
December	6.521	5.848	6.129	6.351	6.239
Totaal	85.528	74.437	75.835	70.058	71.307

Kosten water (incl BTW)	2011	2012	2013	2014	2015
	€ 105.424	€ 87.002	€ 84.738	€ 83.914	€ 80.539

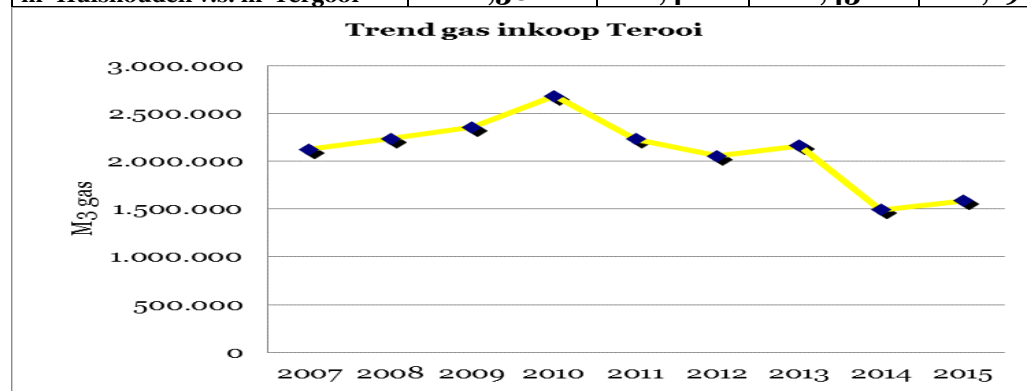
Huishoudens vergelijk H₂O	2011	2012	2013	2014	2015
totaal huishoudens	624	543	554	511	520
per m²	0,84	0,73	0,75	0,69	0,70

Gas

Totaal ingekocht m ³	2011	2012	2013	2014	2015
Januari	287.345	245.063	295.434	211.917	240.877
Februari	258.043	270.399	265.175	178.587	210.812
Maart	244.171	187.305	297.402	165.073	187.443
April	152.830	171.613	210.631	108.372	136.383
Mei	157.535	127.151	159.883	97.010	103.360
Juni	135.949	111.323	122.705	68.545	75.181
Juli	130.955	102.305	96.592	64.180	66.247
Augustus	135.007	86.732	94.547	71.324	65.394
September	134.378	124.990	102.357	69.296	80.403
Oktober	163.981	155.332	124.338	89.084	125.196
November	203.517	216.953	180.126	147.369	142.484
December	225.924	255.181	211.348	221.747	152.482
Totaal	2.229.635	2.054.347	2.160.538	1.492.504	1.583.937
Totaal kosten (incl BTW)	€ 1.000.512	€ 897.696	€ 947.795	€ 729.237	€ 742.591

Vergelijk huishoudens gas	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal huishoudens	541	499	524	362	384
m ² Huishouden v.s. m ² Tergooi	1,30	1,42	1,43	1,19	1,34

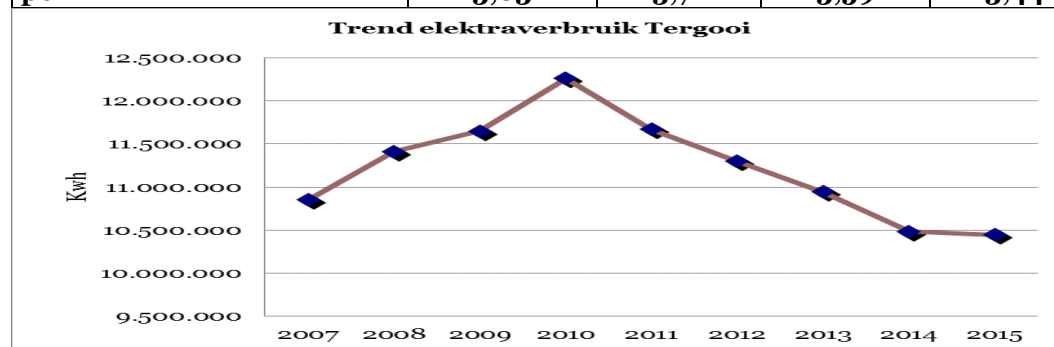
Elektriciteit

Totaal ingekocht	2011	2012	2013	2014	2014
Januari	814.268	834.004	760.913	795.099	803.726
Februari	740.319	782.406	730.831	717.383	708.989
Maart	816.373	799.914	738.413	796.205	816.887
April	798.827	759.176	735.446	813.930	823.960
Mei	783.409	846.323	769.646	845.349	824.483
Juni	791.376	839.971	738.050	869.138	865.499
Juli	808.423	925.829	895.734	1.009.535	973.436
Augustus	838.190	998.146	861.955	890.788	931.467
September	773.843	786.138	773.394	884.719	849.407
Oktober	747.246	842.104	781.260	863.447	876.756
November	729.866	733.645	740.123	765.574	864.226
December	777.140	749.928	787.091	805.440	874.861
Totaal	9.419.280	9.897.584	9.312.856	10.056.607	10.213.697

Opgewekt kWh	2011	2012	2013	2014	2015
Januari	189.480	104.520	189.720	86.400	90.720
Februari	164.160	82.560	120.120	78.039	86.400
Maart	182.640	98.400	226.560	75.600	54.810
April	180.720	107.880	160.560	18.081	0
Mei	209.520	88.560	160.440	0	0
Juni	201.000	104.640	165.120	0	0
Juli	197.760	111.240	116.400	0	0
Augustus	211.080	64.080	109.440	0	0
September	190.680	148.680	105.000	0	0
Oktober	202.200	158.880	92.160	0	0
November	175.800	159.120	105.840	88.140	0
December	145.080	174.000	80.520	80.580	0
Totaal	2.250.120	1.402.560	1.631.880	426.840	231.930

Totaal gebruik elektra	11.669.400	11.300.144	10.944.736	10.483.447	10.445.627
totaal kosten (incl BTW)	€ 1.028.804	€ 1.059.045	€ 1.020.377	€ 1.080.208	€ 1.062.248

Vergelijk huishoudens kWh	2011	2012	2013	2014	2015
totaal huishoudens	2.832	2.743	2.656	2.545	2.535
per m²	3,83	3,71	3,59	3,44	3,43

Energieverbruik en CO₂ uitstoot

Jaar	2011	2012	2013	2014	2015
totaal kosten water, gas, elektra	€ 2.134.740	€ 2.043.743	€ 2.082.909	1.893.359 €	€ 1.885.378
MJ	155.341.468	154.098.339	152.196.732	137.747.215	142.128.465
MJ	155.341.468	154.098.339	152.196.732	83.441.537	86.974.501
CO ₂ uitstoot kg	10.235.075	10.247.032	10.042.160	2.626.807	2.791.821
CO ₂ rondje rond Aarde auto ¹	19.646	19.669	19.276	5.042	5.359
CO ₂ rondje rond Aarde trein ²	8.513	8.523	8.353	2.185	2.322

EVK (MJ/M ²)	1.749	1.735	1.714	940	979
--------------------------	-------	-------	-------	-----	-----

Gewogen graaddagen (de Bilt) ³	2665	2903	3094	2.418	2.675
correctiefactor t.ov. vorig jaar	126,57%	91,80%	93,83%	127,96%	90,40%
gasverbruik ex. WKK m ³	1.465.571	1.598.100	1.615.548	1.347.060	1.510.181
Gecorr.gasverbruik tov 2007 m ³	1.410.847	1.412.301	1.339.584	1.429.226	1.448.411

Vergelijken:

Gasverbruik gem. Huishouden: 1525 m³ (NIBUD)Waterverbruik gem. huishouden: 137 m³ (NIBUD)

Stroomverbruik gem huishouden: 4120 kWh. (NIBUD)

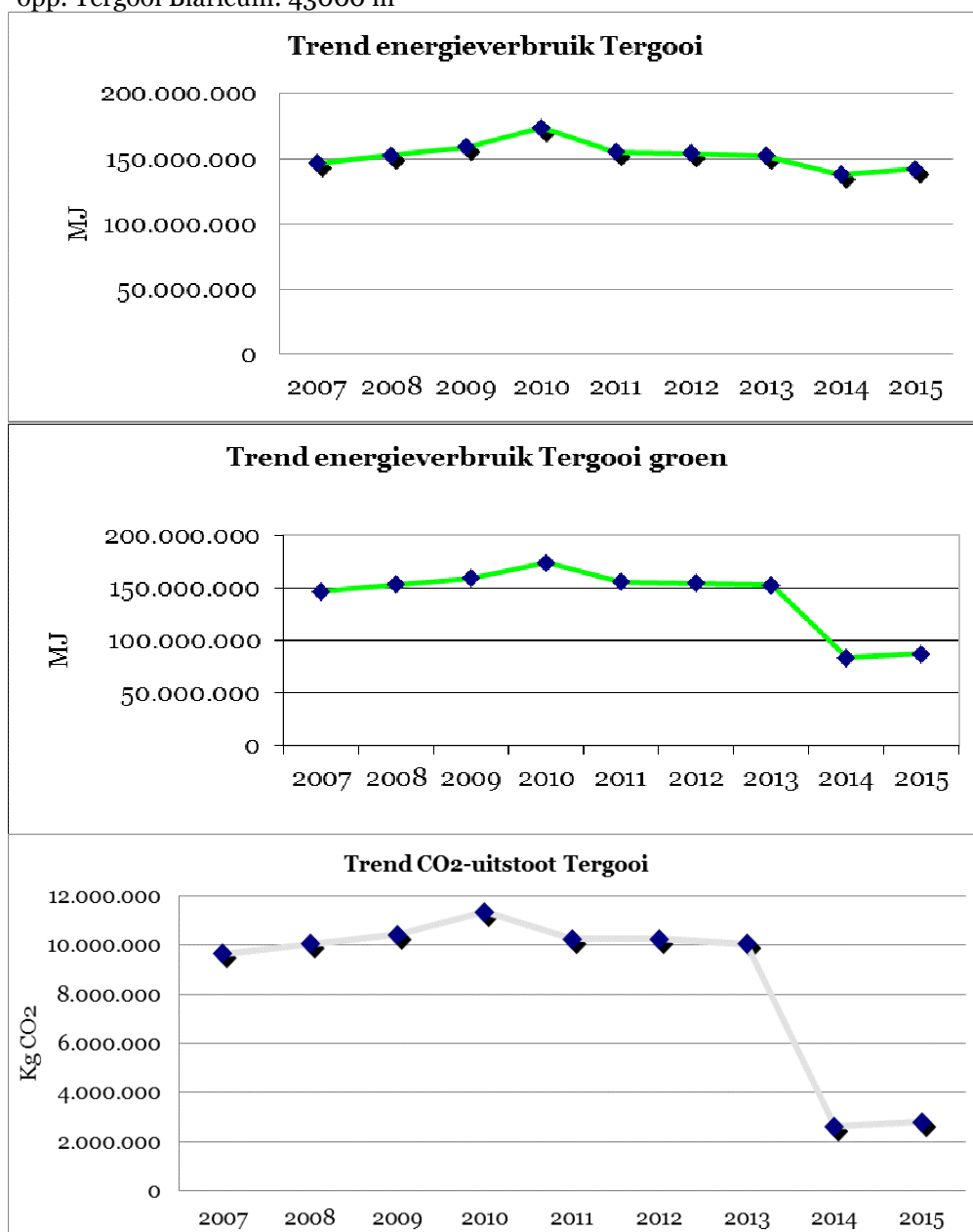
Gem. oppervlakte woning: 120 m² (CBS)

bron: NIBUD 2014 gem huishouden 3 pers.

bron: CBS 2012 gem. opp. woning.

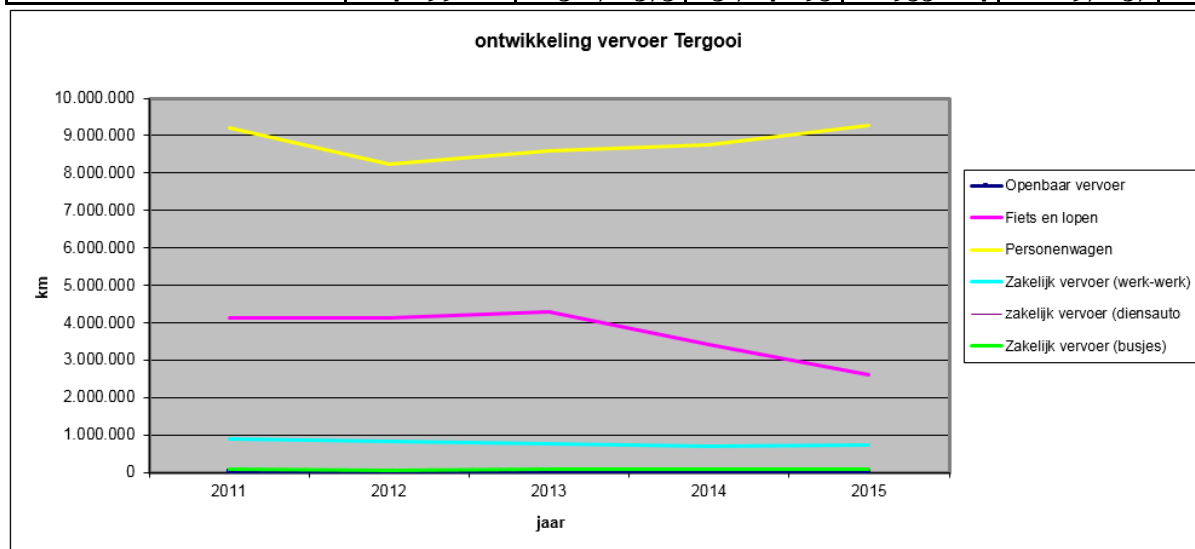
1 bron: brandstofverbruiksboekje 2015 RDW, auto: BMW i3 10l Aut.(lZ4l)'Rex'(0,013 kg CO₂/km)2 bron: CO₂ uitstoot trein: site 9292 OV (0,03 kg / km)

3 bron: KWA Bedrijfsadviseurs, www.kwa.nl

opp. Tergooi Hilversum: 45800 m²opp. Tergooi Blaricum: 43000 m²

8.3 Vervoer

Soort vervoer	Kilometers 2011	Kilometers 2012	Kilometers 2013	Kilometers 2014	Kilometers 2015	kosten 2015
Openbaar vervoer	11.448	16.876	14.027	13.666	12.529	€ 2.380,48
Fiets en lopen	4.113.000	4.125.080	4.293.312	3.404.646	2.599.816	€ 579.136,38
Personenwagen	9.214.014	8.250.161	8.586.624	8.754.804	9.285.056	€ 2.068.344,21
Zakelijk vervoer (werk-werk)	879.688	822.106	750.530	708.198	723.214	€ 1.461.740,06
zakelijk vervoer (dienstauto)					7.615	€ 912,15
Zakelijk vervoer (busjes)	80.976	64.150	79.602	74.311	69.027	€ 7.268,39
Totaal	14.299.126	13.278.373	13.724.095	12.955.624	12.697.257	€ 4.119.781,67

8.4 Benchmark milieubarometer 2016

Benchmark op energie

Benchmark 2015 (201607201D)	Elektriciteit			Brandstoffen	Energie voor verwarming per gebouwinhoud				Energie voor verwarming per medewerker	Energie voor verwarming per vloeroppervlak				Energie voor verwarming per bedden	Gebouwgebonden energie	Gebouwgebonden energie per gebouwinhoud				Water & afvalwater	Water						
	Elektriciteitsverbruik per medewerker	Elektriciteitsverbruik per vloeroppervlak	Elektriciteitsverbruik per bedden		m3 gas eq./m3	m3 gas eq./fte	m3 gas eq./m2	m3 gas eq./bedden		GJ/m3	GJ/fte	GJ/m2	GJ/bedden			m3/fte	liter/m2	liter/fte	liter/bedden								
	4.053		22.447			1.755		9.718								47,1		261		25,5						141.176	
	4.211	166			3,13	284	11,2			0,481	43,7	1,73								23,9	946						
Tergooi totaal	4.838	118	20.933		5,22	731	17,8	3.164		0,471	65,9	1,60	285							33,0	803	0,270				142.900	
	5.650	188	27.081			680	22,6	3.259			72,4	2,41	347							26,8	891					128.465	
	5.693	147	18.619			902	23,2	2.950			77,7	2,00	254							40,0	1.029					130.693	
	5.738	148	17.068		6,78	815	21,0	2.425		0,630	75,8	1,95	225							43,8	1.128	0,364				130.210	
	5.968	154	24.250		6,94	809	20,8	3.288		0,651	75,8	1,95	308							35,2	907	0,282				143.210	
	6.211	143	50.875		5,47	809	18,6	6.625		0,522	77,3	1,78	633							31,3	719					256.079	
	6.280	150	23.403			655	15,7	2.440			78,9	1,89	294							40,4	967	0,311				150.728	
	6.378	137	18.397		18,9	3.213	68,9	9.266		0,544	92,4	1,98	266							48,4	1.037	0,425				139.508	
AA Gemiddelde per fte	6.445					910					82,2									37,7							
	6.708	170	20.766		2,93	386	9,78	1.196		0,551	72,6	1,84	225							33,1	839	0,289				102.579	
	6.837					980					92,6									53,6							
	6.913	133			14,1	2.349	45,2			0,535	89,2	1,72								76,9	1.480						
	6.936	157	27.870		4,29	744	16,9	2.990		0,496	86,0	1,95	345							44,4	1.006					178.246	
	7.018		42.491			641		3.883			77,7		471							38,2		0,243				232.483	
	7.334	179	17.714		13,8	1.471	36,0	3.554		0,787	83,6	2,05	202							49,4	1.208					119.280	
	7.752	139	27.600		4,87	858	15,4	3.055		0,521	91,7	1,64	327							45,4	812					161.493	
	7.802	183				507	11,9				97,1	2,28								40,0	940						
	8.101	221			10,1	1.321	36,1			0,724	94,9	2,59								44,2	1.206	0,469					
	8.177	178	100.400		13,1	1.626	35,3	19.964		1,01	125	2,72	1.535							29,6	643	0,219				363.367	
	8.429	180	21.650		3,55	799	17,1	2.053		0,492	111	2,37	285							45,8	978	0,359				117.651	
	8.825	174	21.594		13,9	1.875	36,9	4.588		1,00	135	2,66	331							53,6	1.054					131.081	
AA Gemiddelde per bed			26.568					3.686					332														154.479
AA Gemiddelde per m2		159					21,9					2,01										910					
AA Gemiddelde per m3					6,76					0,594																	
AA Gemiddelde per omzet																									0,276		

gemiddeld
slechter dan gemiddeld
beter dan gemiddeld
afwijkend/ niet ingevuld

Benchmark op afval

Benchmark 2015 (201607201D)	Afval															
	%	kg/fte	kg/m2	ton kg/ ton	kg/ bedden	kg/fte	ton kg/ ton	kg/ bedden	%	kg/fte	kg/l	kg/fte	%	kg/fte	kg/l	
	39,4	290			1.608	267		1.477	8,12	23,6		72,8	25,1	19,2		
	34,6	339	13,4			303			10,6	36,1		49,9	14,7	30,9		
Tergooi totaal	38,0	318	7,74	0,260	1.378	284	0,233	1.231	10,7	34,0	27,8	62,2	19,5	31,5	0,000258	
	37,4	386	12,8		1.850	337		1.615	12,7	49,1		53,2	13,8	41,4		
	24,3	382	9,83		1.249	347		1.136	9,01	34,4		41,5	10,9	33,7		
	35,1	404	10,4	0,336	1.202	368	0,306	1.095	8,89	35,9	29,9	73,7	18,3	33,8	0,000281	
	33,9	335	8,62	0,268	1.360	294	0,235	1.195	12,1	40,6	32,5	41,1	12,3	33,6	0,000269	
	32,1	271	6,22		2.217	244		2.002	9,70	26,3		58,1	21,5	24,9		
	33,8	382	9,13	0,294	1.423	335	0,258	1.250	12,2	46,5	35,8	61,1	16,0	42,9	0,000331	
	37,8	467	10,0	0,410	1.346	395	0,348	1.140	15,3	71,2	62,6	52,3	11,2	30,5	0,000268	
AA Gemiddelde per fte	38,4	352				310			12,0	42,4		57,2	16,2	35,6		
	53,4	370	9,36	0,322	1.144	318	0,278	986	13,9	51,3	44,7	52,6	14,2	41,2	0,000359	
		0				0				0		0		0		
		0	0			0				0		0		0		
	35,2	390	8,83		1.565	352		1.415	9,59	37,4		41,2	10,6	31,2		
	50,2	393		0,249	2.377	332	0,211	2.012	15,3	60,2	38,2	67,2	17,1	45,7	0,000290	
	34,8	402	9,83		970	378		913	5,93	23,8		78,9	19,6	23,4		
	26,0	453	8,11		1.612	409		1.455	9,73	44,1		58,3	12,9	40,1		
	37,3	339	7,97			311			8,21	27,8		54,0	15,9	26,2		
	83,9	161	4,39	0,171		112	0,119		30,5	49,1	52,2	59,6	37,0	46,8	0,000497	
	32,3	341	7,41	0,252	4.191	283	0,209	3.475	17,1	58,4	43,1	50,2	14,7	45,9	0,000339	
	31,4	445	9,52	0,349	1.144	409	0,321	1.052	8,10	36,1	28,3	89,2	20,0	35,3	0,000277	
	23,9	459	9,03		1.123	417		1.021	9,09	41,7		57,0	12,4	34,8		
AA Gemiddelde per bed	37,4				1.528			1.354	11,4				15,9			
AA Gemiddelde per m2	36,8		8,66						11,8				15,8			
AA Gemiddelde per m3	37,8								11,9				16,3			
AA Gemiddelde per omzet	42,3			0,283			0,246		13,2		37,3		16,0		0,000308	